

СЕКЦІЯ 3

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-35-15

УДК 338.49.338.43(477.44)

Томашук І.В.

*асистент кафедри аналізу та статистики
Вінницького національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6847-3130>
E-mail: tomashuk.inna@ukr.net*

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: РІВЕНЬ, ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ ЗДІЙСНЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню проблематики рівня розвитку інфраструктури Вінницької області та розробленню практичних рекомендацій щодо вдосконалення її використання. Формування адекватної ринку інфраструктури є однією з найважливіших та необхідних умов трансформації економічних відносин в області. Підкреслюється, що інфраструктура відіграє ключову роль у розвитку економіки Вінницької області, оскільки її існування пов'язане зі станом продуктивних сил та територіальним розподілом праці, а також ефективністю функціонування сфери матеріального виробництва. Інфраструктурна організація регіональної економіки залежить, з одного боку, від темпів модернізації, а з іншого – від самого постачальника економічного зростання. Запропоновано, що перспективою розвитку інфраструктурного індексу загалом є створення у регіоні великої кількості об'єднаних територіальних громад відповідно до Перспективного плану формування територій громад Вінницької області. Як результат, можна буде розраховувати на залучення значної кількості коштів Державного фонду регіонального розвитку як цільової субвенції на розвиток інфраструктури новостворених об'єднаних громад.

Ключові слова: сільські території, регіональний розвиток, індекс розвитку інфраструктури, економіка.

Томашук И.В. ИНФРАСТРУКТУРНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ: УРОВЕНЬ, ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ

Статья посвящена исследованию проблематики уровня развития инфраструктуры Винницкой области и разработке практических рекомендаций по улучшению ее использования. Формирование адекватной рынку инфраструктуры является одним из главных и необходимых условий преобразований экономических отношений в области. Отмечено, что инфраструктура занимает ключевое место в развитии экономики Винницкой области, поскольку ее существование связано с состоянием производительных сил и территориальным разделением труда, а также с эффективностью функционирования сферы материального производства. Инфраструктурное обустройство экономики области, с одной стороны, зависит от темпов модернизации, а с другой – она сама выступает поставщиком экономического роста. Предложено, что перспективой развития индекса инфраструктуры в целом является создание большого количества объединенных территориальных общин в области в соответствии с пунктами Перспективного плана формирования территорий общин Винницкой области. Благодаря этому можно будет рассчитывать на привлечение значительного количества средств из Государственного фонда регионального развития в виде целевой субвенции на развитие инфраструктуры вновь объединенных общин.

Ключевые слова: сельские территории, региональное развитие, индекс развития инфраструктуры, экономика.

Tomashuk Inna. INFRASTRUCTURE SUPPORT FOR THE RURAL DEVELOPMENT OF THE RURAL TERRITORIES OF THE VINNITSA REGION: LEVELS, PROBLEMS AND TRENDS OF IMPLEMENTATION

The article is devoted to the research of problems of the level of development of the infrastructure of Vinnytsia region and development of practical recommendations for improvement of its use. The formation of an adequate infrastructure market is one of the most important and necessary conditions for the transformation of economic relations in the region. It is emphasized that the infrastructure plays a key role in the development of the economy of Vinnytsia region, since its existence is connected with the state of productive forces and territorial division of labor, as well as the efficiency of functioning of the sphere of material production. The infrastructure arrangement of the regional economy depends, on the one hand, on the pace of modernization and, on the other, the supplier of economic growth itself. It is established that the budgetary provision of local authorities with their own revenues, improving the efficiency of intergovernmental relations mechanisms is an important task in the formation and development of local communities in rural areas, which leads to the search for new possible solutions within the existing legislation. Mechanisms of financial and economic support for the development of the infrastructure of rural areas should be based on the formation of additional sources of local budget revenues by introducing and differentiating real estate tax of different consumer qualities, stimulating the use of innovative and resource-saving technologies, removing administrative barriers, establishing technological regulations, rules and regulations. standards for the design and construction of infrastructure. One way to solve the problem of financial support for rural communities is to use marketing tools as a modern technology for managing rural development and as a function of managing local governments. It is suggested that the prospect of development of the infrastructure index in general is the creation of a large number of united territorial communities in the region in accordance with the Perspective plan of formation of territories of communities of Vinnytsia region. As a result, it will be possible to look forward to attracting a large amount of funds from the State Regional Development Fund as a targeted subvention for the development of the infrastructure of the newly formed united communities.

Keywords: rural territories, regional development, infrastructure development index, economy.

Постановка проблеми. Інфраструктура є ключовим складником економічного розвитку, оскільки її існування пов'язане зі станом продуктивних сил та

територіальним поділом праці, а також з ефективністю функціонування сфери матеріального виробництва. Інфраструктурне облаштування економіки

Вінницької області, з одного боку, залежить від темпів модернізації, а з іншого – вона сама виступає постачальником економічного зростання.

Розвиток інфраструктури залежить від специфіки галузей у регіоні та здійснюється відповідно до змін у виробничій сфері. Структура виробництва в сучасних умовах характеризується зростаючою спрямованістю не на галузь, а на регіональну економічну систему. Сьогодні Вінницька область потребує прискорення вирішення проблем розвитку інфраструктурних компонентів. Формування адекватної ринку інфраструктури є однією з найважливіших та необхідних умов трансформації економічних відносин у регіоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку сільських територій висвітлювалися у дослідженнях І. Гончарук, В. Балдинока, Д. Богданова, В. Бондаренка, П. Саблука, В. Юрчишина, В. Геєця, О. Бородіної, І. Прокопа, В. Збарського, О. Панасюка, М. Стегня та ін.

Ці вчені не лише переосмислили класичні категорії соціально-економічного розвитку українського села з позицій сьогодення, а й увели в економічний обіг низку нововведень, особливості яких стали предметом обговорення. Однак, незважаючи на посилену увагу вчених до проблем села, питання, пов'язані з вивченням інфраструктурного забезпечення розвитку сільських територій Вінницької області, її ефективним використанням, потребують подальшого висвітлення.

Мета дослідження – провести оцінку рівня розвитку інфраструктури Вінницької області, визначити недоліки, пов'язані з формуванням інфраструктури Вінницької області, та розробити практичні рекомендації щодо поліпшення її використання.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Сьогодні розвиток Вінницького регіону регулюється Програмою соціально-економічного розвитку Вінницької області на 2019 р. та Стратегією збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 р. Саме ці два основні документи визначають стратегічні напрями та шляхи розвитку регіону на основі аналізу існуючого стану, конкурентного потенціалу та пріоритетів розвитку регіону.

Інфраструктура (від лат. *infra* – «нижче», «під» та лат. *structura* – «будівля», «розташування») – сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують економіку, виробництво (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я та ін.). До інфраструктури належать основні споруди і послуги, зокрема системи каналізації, водопостачання, електропостачання, від яких залежать розвиток як окремих населених пунктів, так і економіки у цілому, а також

будівництво доріг, каналів, портів, мостів, летовищ, складів, енергетичного господарства, систем зв'язку, водопостачання, каналізації тощо [6].

Інфраструктура сучасної Вінницької області, якість її середовища визначаються діяльністю комплексу галузей господарств регіону, що забезпечують населення області і виробництво. Сьогодні основні напрями ринкової трансформації інфраструктури області базуються на відповідних положеннях Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [7].

Зараз існує інше бачення економічних перспектив розвитку сільської інфраструктури на Вінниччині. У табл. 1 наведено ключові відмінності між двома економічними моделями, а точніше чинниками та умовами, які колись приваблювали й сьогодні приваблюють інвесторів, компанії, висококваліфікований персонал до певного регіону для поліпшення його інфраструктури.

Сьогодні інфраструктура Вінницької області характеризується тим, що має позитивні тенденції у використанні промислового потенціалу. В області індекс будівельної продукції у січні-листопаді 2018 р. становив 129,9% (друге місце серед регіонів України). Будівельними організаціями області у січні-листопаді 2018 р. виконано будівельні роботи на суму 4 251,3 млн грн (дев'яте місце серед регіонів України) [8].

Варто проаналізувати стан виплат заробітної плати в регіоні. Згідно з даними Головного управління статистики у Вінницькій області, станом на 01.01.2019 в області заборгованість із заробітної плати була на 21-му підприємстві (включаючи чотири економічно активних підприємства, 16 підприємств-банкрутів та одне економічно неактивне підприємство) і становила 11,9 млн грн [8].

Окрім того, питання спорту також є актуальним у регіоні. Протягом 2018 р. здійснювалися заходи щодо створення сучасної матеріальної бази фізичної культури та спорту (табл. 2) [8; 12].

На Вінниччині станом на 01.01.2019 функціонувало 4 293 спортивні споруди, що на 34 споруди більше, ніж у 2017 р. (у тому числі 37 стадіонів із трибунами на 1 500 місць для глядачів, 571 майданчик із тренажерним та нестандартним обладнанням, 454 футбольних поля, 697 спортивних залів, 164 стрілецькі тири, 74 майданчика із синтетичним покриттям та інші спортивні споруди).

Медична сфера в регіоні є надзвичайно важливою. Станом на 01.01.2019 мережа закладів охорони здоров'я первинного рівня надання медичної допомоги включає: 52 заклади первинної медичної допомоги, до складу яких входять 313 лікарських амбу-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика складників старої та нової парадигм розвитку сільських територій

Економіка, що базується на ресурсах	Економіка, що базується на знаннях
<p>Пропонує кількісні чинники:</p> <ul style="list-style-type: none"> • трудові ресурси • сировину • приміщення • масові види транспорту • енергію 	<p>Пропонує якісні чинники:</p> <ul style="list-style-type: none"> • рівень кваліфікації трудових кадрів • науково-дослідні установи • місцеві постачальники • розвинену інфраструктуру • якість життя
<p>Субсидування:</p> <ul style="list-style-type: none"> • податкові пільги • гранти та прямі субсидії • низька плата за користування ресурсами 	<p>Підприємництво:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприятливий і стійкий бізнес-клімат • ефективні та чесні методи просування компаній, товарів і послуг • регіон є конкурентним на ринках капіталу, праці та інновацій

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Таблиця 2

Кількість дітей та молоді, залучених до занять у спортивних школах і спортивних клубах районів та міст Вінницької області станом на 01.01.2019

Територія	ДЮСШ	Клуби	Разом	К-сть осіб віком 6–18 рр.	% залучення
Вінницька область	18160	3690	21850	204703	10,67

Джерело: сформовано автором за даними [8; 12]

Таблиця 3

Мережа закладів охорони здоров'я Вінницького регіону

№ п/п	Назва показника	2016	2017	2018	2018+/-2016
1	Кількість закладів ОЗ	122	127	136	14
2	Кількість центрів ПМСД	36	41	52	16
3	Кількість амбулаторій ЗПСМ (у складі ЦПМСД)	325	326	313	-12
4	Забезпеченість лікарями, що надають первинну медичну допомогу (на 10 тис населення)	5,4	5,4	5,7	0,3
5	Забезпеченість медсестрами сімейної медицини (на 10 тис населення)	11,3	11,2	10,8	-0,5
6	Відкрито амбулаторій ЗПСМ	3	2	1	-2

Джерело: сформовано автором за даними [8]

латорій, 791 фельдшерсько-акушерський пункт, на рівні об'єднаних територіальних громад в області створено 17 нових закладів первинної медико-санітарної допомоги (табл. 3).

Станом на 17.01.2019 в електронну систему надійшло 1 194 866 декларацій щодо медичного обслуговування населення області сімейними лікарями. У Вінницькій області підписанням декларацій охоплено 76,2% населення, це перше рейтингове місце по Україні [8].

Також Вінницька область характеризується як відносно процвітаючий регіон зі значно меншим забрудненням повітря, ніж в інших промислових районах. Перспективи екологічної підсистеми криються в поступовому переході до використання альтернативних джерел енергії, до використання енергозберігаючих технологій. Важливо також розробити технології відходів, безвідходне виробництво, впровадити практику сортування сміття, сприяти екологічній обізнаності серед громадян тощо [3; 7]. У цьому контексті державна регіональна політика Вінницької області має свої стратегічні цілі (рис. 1).

Встановлено, що бюджетне забезпечення місцевих органів влади власними доходами, підвищення ефективності механізмів міжбюджетних відносин є важливими завданнями у формуванні та розвитку місцевих громад на сільських територіях, що призводить до пошуку нових можливих рішень у межах чинного законодавства. Також механізм функціонування житлово-комунального господарства у сільській місцевості не дає йому змоги існувати без державної підтримки або приватних інвестицій.

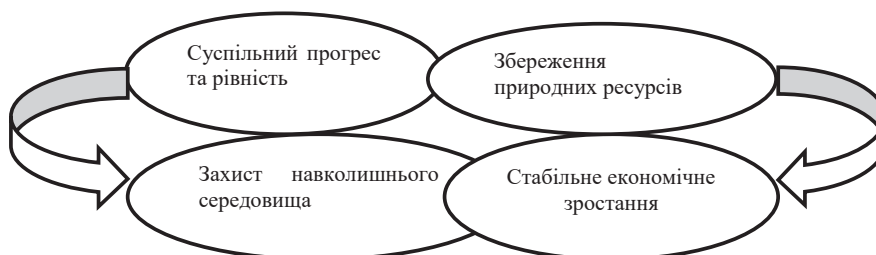

Рис. 1. Ключові цілі стійкого розвитку Вінницького регіону

Джерело: сформовано автором за даними [10]

Здійснивши індексний аналіз показників складників інфраструктури Вінницької області, видно, що підсистема житлово-комунального господарства області має найбільше значення індексу – 1,952, порівняно з показниками України ця підсистема займає восьме місце у рейтингу (табл. 4).

У межах Вінницької області необхідно звернути увагу на питання водопостачання. Однією з причин є один із найбільших в Україні показників зношених та аварійних мереж водопостачання – понад 35% від загальної кількості. Через поганий технічний стан водопровідних мереж непродуктивні втрати питної води становлять 30% від загального обсягу води, що відпускається споживачам. Окрім забезпечення належного фінансування з державного бюджету обласної програми «Питна вода», необхідно на регіональному рівні розробити схеми оптимізації централізованих систем водопостачання населених пунктів регіону [7].

Нині механізми фінансово-економічного забезпечення розвитку інфраструктури на сільських територіях Вінницької області мають базуватися на формуванні додаткових джерел надходжень до місцевого бюджету шляхом уведення та диференціації податку на нерухомість різних споживчих якостей, стимулюючи використання інноваційних та ресурсно-економічних технологій, усунення адміністративних бар'єрів, установлення технологічних регламентів, правил і стандартів проектування та будівництва інфраструктури [3; 5].

Один зі способів вирішити проблему фінансової підтримки сільських територій та їхніх громад – використовувати маркетингові інструменти як сучасну технологію управління розвитком сільських територій та як функцію управління органами місцевого самоврядування. Крім того, напрями сучасної державної регіональної політики повинні бути спрямовані на вирішення нагальних проблем регіонального розвитку з дотриманням пріоритетів регіональної політики (табл. 5).

Таблиця 4

Розраховані індекси розвитку інфраструктури Вінницької області

Складові інфраструктури (підсистема)	Індекс	Значення індексу	Рейтинг
Транспортна підсистема	ІРт.с.	0,959	13
Підсистема зв'язку	ІРс.з.	0,944	22
Екологічна (природоохоронна) підсистема	ІРп.с.	1,046	19
Рекреаційна підсистема (туризм)	ІРр.с.	1,131	11
Підсистема житлово-комунального господарства	ІРс.жккг	1,952	8
Освітня підсистема	ІРо.с.	1,018	1
Медична підсистема	ІРм.с.	0,998	15
Підсистема соціального забезпечення	ІРс.с.з.	1,005	11
Культурна підсистема	ІРк.с.	1,019	18
Інтегральний індекс динаміки розвитку інфраструктури	ІРінф.	1,09005	11

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Таблиця 5

Основні напрями державної регіональної політики Вінницької області

→ I	формування ефективної системи державної влади в регіонах для забезпечення високоякісних громадських послуг людям
→ II	стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграція регіональних інформаційних та освітніх просторів в єдиний національний простір
→ III	створення ефективних механізмів представництва на національному рівні інтересів регіонів, регіонально-територіальних громад, забезпечення врахування ідентичності регіонів та їх конкурентних переваг у формуванні та реалізації державної регіональної політики

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Також важливо, щоб у формуванні й реалізації політики сталого розвитку сільських територій Вінницької області активнішою була роль регіональної (а також районної і сільської, селищної) влади і громади (табл. 6).

Сьогодні інфраструктурне забезпечення сільських територій Вінницької області розвивається під впливом низки чинників, серед яких пріоритет слід віддати рівню матеріально-технічного забезпечення та ефективності функціонування сільськогосподарського виробничого сектору на відповідних сільських територіях, специфіці їх географічного положення та рівню гео економічного потенціалу, спроможності органів місцевого самоврядування відстоювати інтереси цих територій на регіональному та загальнодержавному рівнях [2].

Важливо також враховувати обсяг інвестицій у сільський розвиток, альтернативні види діяльності, аграрне виробництво.

Перспективні шляхи розвитку економічної сфери сільських територій розробляються у вигляді інвестиційно-інноваційної моделі розвитку для забезпечення конкурентоспроможності виробництва.

1. Для позитивних чинників інвестиційного клімату:

$$Z_{ij} = X_{ij} - X_{сер.ij}$$

2. Для негативних чинників інвестиційного клімату (наприклад, рівень злочинності, заборгованість між підприємствами тощо):

$$Z_{ij} = X_{sjсер.} - X_{ij},$$

де X_{sj} – i -й показник j -ї території, X_{ij} – середнє значення показника,

Z_{ij} – відхилення показника від середнього значення, i на основі цього простежується така формула:

$$Y_{ij} = (Z_{ij} - \min Z_{ij}) / (\max Z_{ij} - \min Z_{ij}),$$

де $(\max Z_{ij}, \min Z_{ij})$ – максимальне (мінімальне) значення відхилення, $i = const$,

Y_{ij} – стандартизоване значення (бал) показника X_{ij} [9].

Для виявлення оцінки рівня інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку

Вінницької області було проведено анкетне опитування жителів сіл Уланів Хмільницького району, Кам'яногірка Іллінецького району і Човновиця Оратівського району та здійснено порівняння із середніми показниками Вінницької області. В опитуванні брали участь сільські мешканці – користувачі послуг інфраструктури сільських територій. У цілому було охоплено від 8% до 11,2% жителів цих сіл (табл. 7).

У цьому контексті перспективним є використання кейс-методу, який передбачає використання опису реальних економічних, соціальних та ділових ситуацій, їх аналіз, розкриття сутності проблем, пропонування кількох рішень та визначення найкращого. Кейси базуються на реальному фактичному матеріалі або наближеному до реальної ситуації. Завершальним етапом вивчення сільських територій є розроблення відповідних програм для стимулювання їх розвитку, що є одним з інструментів реалізації стратегії регіонального розвитку [1].

Для поліпшення соціально-економічного розвитку Вінницького регіону сьогодні в області діє Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва Вінницької області на період до 2020 року (далі – Стратегія МСП), затверджена Рішенням 27 сесії обласної ради 7-го скликання від 20 грудня 2017 р. № 576. На виконання Плану дій реалізації Стратегії МСП з обласного бюджету в 2018 р. використано кошти в сумі 1,8 млн грн.

Для підтримки підприємницької ініціативи Розпорядженням облдержадміністрації від 17 квітня 2018 р. № 315 «Про затвердження Положення про організацію та проведення конкурсу бізнес-планів для підприємців-початківців (стартапи)» та в рамках Плану дій реалізації Стратегії МСП в області запроваджено механізм надання на конкурсних засадах грантів з обласного бюджету на започаткування власної справи громадянам та на розвиток бізнесу підприємцям-початківцям.

В області проведено конкурс бізнес-планів для підприємців-початківців (стартапи), 36 переможців отримали фінансову підтримку на реалізацію бізнес-планів у розмірі від 10 до 70 тис грн у різних сферах діяльності, а саме: майстерня подільської кера-

Таблиця 6

Функції органів місцевого самоврядування у рамках старої і нової концепцій сільського розвитку

XX століття: старе бачення	XXI століття: нове бачення
Найнижча ланка системи державної влади. Дотримання принципу перевищення, непропорційного використання повноважень	Працює на принципах субсидіарності та автономності. Дотримання принципу суспільного управління
Орієнтація на управління	Орієнтація на інтереси громадян
Представник центральних органів влади	Представник громади, лідер і контролер процесу спільного управління, забезпечення прогресуючого локального розвитку.
Підпорядковується органам влади вищого рівня і звітує перед ними	Підпорядковується місцевим виборцям і звітує перед ними, є лідером щодо вдосконалення місцевого управління
Інформація про діяльність закрита для населення	Дотримується принципів відкритого і прозорого управління
Контролює фактори управління, а не результати	Орієнтується на результати
Внутрісистемна залежність	Незалежність, конкурентоспроможність, застосування альтернативних моделей надання послуг, координатор державних і приватних постачальників послуг
Влада недоступна для населення, відсутність механізмів оперативного реагування	Відкритість, оперативність і гнучкість у роботі
Неготовність ризикувати	Влада відкрита для інновацій, готова йти на розумні ризики
Залежить від указівок центрального управління. Діє жорстко за встановленими правилами	Самостійна й у сфері обкладання податками, витрачання бюджетних коштів, регулювання життя громади, прийняття адміністративних рішень. Гнучкість у управлінні, звітує за досягнуті результати
Влада бюрократична і технократична. Рішення носять наказовий характер для громадян	Забезпечує участь громадян, надає їм право голосу і можливість вибору під час прийняття рішень. Прагне заслужити довіру громадян, бере участь у діалозі з громадами, прагне досягти позитивних результатів для громади
Нераціонально витрачає бюджетні кошти	Бережливо відноситься до фінансових ресурсів, працює краще й обходиться дешевше
Працює в інтересах вузького кола вибраних	Працює в інтересах громади і кожного її члена. Відкрита для громадянської участі
Видаляє недоліки ринку	Видаляє як недоліки ринку, так і системи управління
Замкнено в систему централізованого управління	Включено як у місцеві, так і глобальні процеси

Джерело: сформовано автором за даними [4; 11]

Таблиця 7

Рівень оснащення сільських територій Вінницької області об'єктами інфраструктурного забезпечення

Показники	Хмельницький район	Оратівський район	Іллінецький район	У середньому по області
Забезпеченість об'єктами освітньої сфери	67,5	74,3	73,4	71,7
Забезпеченість об'єктами сфери охорони здоров'я	54,8	51,7	52,3	52,9
Забезпеченість об'єктами культурно-побутового обслуговування	81,4	71,2	72,3	74,9
Забезпеченість об'єктами газопостачання	81,2	63,4	54,3	66,3
Забезпеченість водогінами і об'єктами водовідведення	60,1	54,7	66,3	60,4
Забезпеченість об'єктами дорожньої інфраструктури	44,7	51,2	52,4	49,4
Забезпеченість об'єктами виробничої інфраструктури	62,8	64,2	47,1	58,0
Забезпеченість об'єктами ринкової інфраструктури	61,3	55,3	61,2	59,3
Забезпеченість об'єктами екологічної інфраструктури	52,4	61,4	44,7	52,8

Джерело: сформовано за результатами дослідження 2019 р.

Таблиця 8

Реалізація інвестиційних проектів на території Вінницької області за 2016–2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	2018+/-2016
Кількість реалізованих інвестиційних проектів у промисловості та суміжних галузях	22	26	20	-2
Загальна вартість проектів, млн грн	1944,76	665,3	2099	154,24
Створено нових робочих місць	1640	510	2025	385

Джерело: сформовано за даними [8]

міки, кузня-шоу, фотостудія, естетичне виховання, харчування дітей у сільських школах, виготовлення медових міксів, грумінг (перукарня для тварин), вирощування часнику, ягід, лікарських трав, дизайн та виготовлення меблів, целюлозних утеплювачів та виробництво електричної енергії (альтернативна

сонячна енергетика). Реалізація проектів, яким надано підтримку в рамках даного конкурсу, забезпечує створення в області близько 100 нових робочих місць. Загальна вартість бізнес-планів становить понад 9,3 млн грн, у т. ч. 1,4 млн грн (15%) – кошти обласного бюджету (табл. 8) [8].

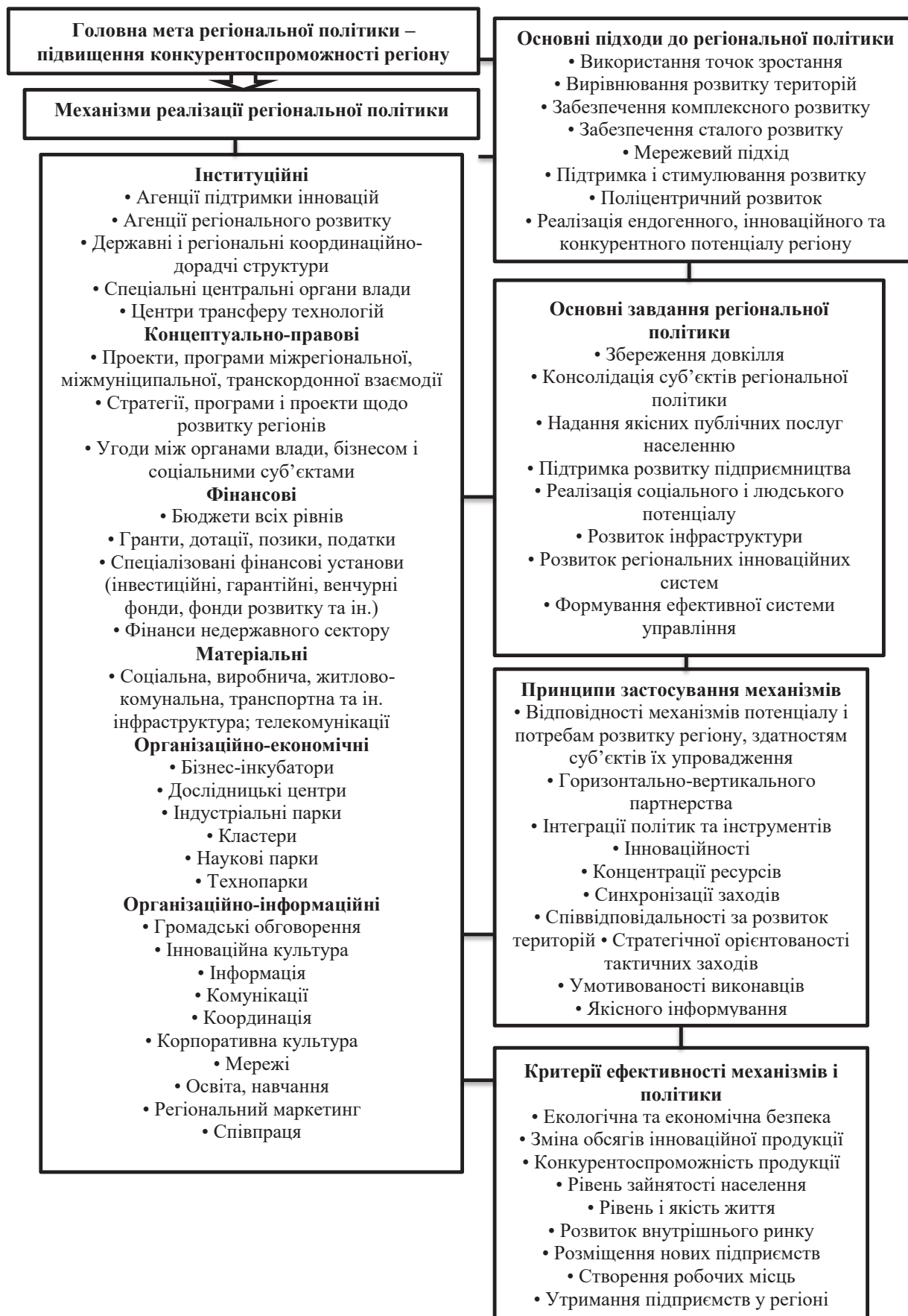

Рис. 2. Модель нової регіональної політики сталого розвитку сільських територій

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Нині розвиток інфраструктури громади вчені розглядають як стратегію вирішення соціальних проблем. Ця стратегія допомагає будувати відносини на основі довіри, розуміння та співпраці. Сьогодні державна політика дає змогу розвиватися громадам, які справді цього прагнуть, здатні організуватися, усвідомлюють свої потреби, права та обов'язки й мають фактичних, а не формальних лідерів. Нині на тлі загальних тенденцій децентралізації громадського та соціального розвитку у Вінницькій області, розширення повноважень місцевого самоуправління територіальні громади перебувають у центрі уваги держави дедалі частіше. Крім того, яскравіше проявляється значення ступеню їхньої самодостатності, самосвідомості, вміння врядувати на своїх територіях та мобілізуватися на вирішення проблем місцевого розвитку. Громада завжди впливає на формування суспільної свідомості [7; 9].

Самоврядування буде ефективним лише за умови наявності свідомої громади, яка здатна піднімати питання територіального розвитку, знаходити шляхи їх вирішення самостійно або через кооперацію із сусідами.

Основним принципом регіональної політики Вінниччини має бути не постійне надання соціальної підтримки, а забезпечення прийняття профілактичних заходів для запобігання зuboжінню, безробіттю, втраті здоров'я тощо шляхом стимулювання розвитку людей, посилення їхньої ролі в суспільстві, розширюючи особистий вибір способу життя, можливості прийняття рішень щодо своєї долі, але водночас збільшуючи відповідальність за рішення та його виконання.

У цьому контексті слід зосередитися на складниках Нової регіональної політики для оновленої Вінницької області, що має бути симбіозом європейських підходів та власної стратегії, адекватної викликам сучасності. У даному документі раціонально співвідносяться повноваження громад із наявними і потенційними ресурсами, а механізми державної підтримки мають виключно стимулюючий вплив [3; 9]. Цілісність, згуртованість та інклюзивність мають стати основоположними принципами розвитку, співіснування і співпраці громад, регіонів і держави (рис. 2).

Основними напрямками розвитку сільських територій на основі активізації інноваційної та інвестиційної діяльності повинні бути: реформування місцевого самоврядування; розширення спектру послуг соціальної інфраструктури; диверсифікація сільськогосподарського виробництва; сприяння розвитку галузі переробки сільськогосподарської сировини; відродження традиційних та розвиток нових ремесел, промислів і виробництв; стимулювання кооперації господарств у виробничій та збутовій сферах; контроль над дотриманням принципів екологічно гармонічного використання місцевих ресурсів та екологічно чистого виробництва продукції [1; 13].

Висновки. Обґрунтовано, що багатоаспектність проблем інфраструктурного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій Вінницької області передбачає широкий підхід до розроблення їхньої концепції та врахування всіх необхідних напрямів та підпрограм, що забезпечують перехід до сталого розвитку конкретних сільських територій.

Одна з перспектив розвитку загального індексу інфраструктури Вінницької області – це створення великої кількості об'єднаних територіальних громад відповідно до Перспективного плану формування територій громад Вінницької області. Завдяки цьому

можна буде розраховувати на залучення значної кількості коштів із Державного фонду регіонального розвитку у вигляді цільової субвенції на розвиток інфраструктури новостворених об'єднаних громад.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балдинюк В.М. Державне регулювання розвитку сільських територій адміністративного району : автореф. дис. ... кандидата наук з державного управління. Київ. 2012. 23 с.
2. Богданов Д.С. Інфраструктурний розвиток сільських територій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 92–95.
3. Бондаренко В.М. Ресурсний потенціал регіону: методологія формування та перспективи використання : монографія. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2012. 400 с.
4. Соціо-економічна модернізація аграрного сектору України (концептуальні положення) / В. Геєць та ін. *Економіка України*. 2011. № 12. С. 8–10.
5. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4(32). С. 19–30.
6. Збарський В.К. Соціальна інфраструктура села як фактор відтворення робочої сили. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2010. Вип. 154. Ч. 1. С. 152–160.
7. Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження / ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. Київ, 2017. 108 с.
8. Офіційний сайт Вінницької обласної адміністрації. Інформація про підсумки соціально-економічного розвитку Вінницької області за 2018 рік. 116 с. URL: <http://www.vin.gov.ua/invest/rehionalni-prohamy-rozvytku/17721-informatsiia-pro-vykonannya-prohamy-ekonomichnoho-i-sotsialnoho-rozvytku-vinnyskoi-oblasti-za-2018-rik> (дата звернення: 20.07.2019).
9. Панасюк О.Ю. Особливості управління соціально-економічним розвитком сільських територій : дис. ... к.е.н. : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» ; Університет економіки та права «КРОК». Київ, 2016.
10. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Аналітичний звіт. URL: https://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf (дата звернення: 21.08.2019).
11. Стегней М.І. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 3(141). С. 125–133.
12. Стратегія збалансованого державного розвитку Вінницької області на період до 2020 року (нова редакція). URL: http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/02/Strategiya-Vinnichini-2020.pdf (дата звернення: 10.08.2019).
13. Tomashuk I.V. Problems and prospects of management development of rural territories. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3. № 5. P. 214–220. doi: 10.30525/2256-074/2/2017-3-5-214-220

REFERENCES:

1. Baldyniuk V.M. (2012). Derzhavne rehulivannia rozvytku silskykh terytorii administratyvnoho raionu [State regulation of rural development of the administrative district]. Kyiv. [in Ukrainian]
2. Bohdanov D.S. (2017). Infrastrukturnyi rozvytok silskykh terytorii [Infrastructural development of rural areas]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 24, 92–95. [in Ukrainian]
3. Bondarenko V.M. (2012). Resursnyi potentsial rehionu: metodolohiia formuvannia ta perspektyvy vykorystannia : monohrafiia [Resource potential of the region: methodology of formation and prospects of use]. Vynnytsia : Merkiuri-Podillia. [in Ukrainian]
4. Heiets V., Yurchyshyn V., Borodina O., Prokopa I. (2011). Sotsiekonomiczna modernizatsiia aharnoho sektoru Ukrainy (kontseptualni polozhennia) [Socioeconomic Modernization of the Agrarian Sector of Ukraine (Conceptual Provisions)]. *Ekonomika Ukrainy*, 12, 8–10. [in Ukrainian]
5. Honcharuk I.V., Tomashuk I.V. (2018). Derzhavne rehulivannia rozvytku resursnoho potentsialu silskykh terytorii: zahalni aspekty [State regulation of rural potential resource development: general

- aspects]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 4(32), 19–30. [in Ukrainian]
6. Zbarskyi V.K. (2010). Sotsialna infrastruktura sela iak faktor vidtvorennia robochoi syly [The social infrastructure of the village as a factor in the reproduction of labor]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats*, 154(1), 152–160. [in Ukrainian]
 7. Infrastruktura rehioniv Ukrainy. Priorytety modernizatsii. Analitichne doslidzhennia (2017). [Infrastructure of the regions of Ukraine. Modernization priorities. Analytical research]. HO «Poliskyi fond mizhnarodnykh ta rehionalnykh doslidzhen», Fond imeni Fridrikha Eberta. Kyiv. [in Ukrainian]
 8. Ofitsiinyi sait Vinnytskoi oblasnoi administratsii. Informatsiia pro pidsumky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Vinnytskoi oblasti za 2018 rik [Information on the results of socio-economic development of Vinnitsa region for 2018]. URL: <http://www.vin.gov.ua/invest/rehionalni-prohramy-rozvytku/17721-informatsiia-pro-vykonannia-prohramy-ekonomichnoho-i-sotsialnoho-rozvytku-vinnytskoi-oblasti-za-2018-rik> (accessed 20 July 2019). [in Ukrainian]
 9. Panasiuk O.Iu. (2016). Osoblyvosti upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom silskykh terytorii [Features of management of socio-economic development of rural areas]. Kyiv : Vyshchyi navchalnyi zaklad «Universytet ekonomiky ta prava «KROK». [in Ukrainian]
 10. Rehionalnyi rozvytok ta derzhavna rehionalna polityka v Ukraini: stan i perspektyvy zmin u konteksti hlobalnykh vyklykiv ta yevropeiskykh standartiv polityky [Regional development and national regional policy in Ukraine: the state and prospects of change in the context of global challenges and European policy standards]. Analytichnyi zvit. URL: https://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf (accessed 10 August 2019). [in Ukrainian]
 11. Stehnei M.I. (2013). Suchasni napriamy zabezpechennia staloho rozvytku silskykh terytorii: yevropeyskyi dosvid i ukraïnski realii [Contemporary directions for sustainable rural development: European experience and Ukrainian realities]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 3(141), 125–133. [in Ukrainian]
 12. Stratehiia zbalansovanoho rehionalnoho rozvytku Vinnytskoi oblasti na period do 2020 roku (nova redaktsiia) [Strategy of balanced regional development of Vinnitsa region for the period till 2020 (new edition)]. URL: http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/02/Strategiya-Vinnichchini-2020.pdf (accessed 10 August 2019). [in Ukrainian]
 13. Tomashuk I.V. (2017). Problemy ta perspektyvy upravlinnia rozvytkom silskykh terytorii [Problems and prospects of management development of rural territories]. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 214–220. doi: 10.30525/2256-0742/2017-3-5-214-220

*Стаття надійшла до редакції 11.09.2019.
The article was received 11 September 2019.*